

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno disertanta:	JUDr. Zuzana Suchá Balogh
Téma práce:	Dokazování
Rozsah práce:	152 stran vlastního textu; 370.727 znaků, tj. 205,96 normostran (dle prohlášení disertantky)
Datum odevzdání práce:	20. 12. 2023 (el. podoba)

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma dokazování, které disertantka zvolila, nelze jistě považovat za nové, naopak, jde o téma tradiční, kterému je v české (i zahraniční) procesualistice věnována značná pozornost. Ovšem vzhledem k tomu, že právní úprava a zejména judikatura se neustále vyvíjí, lze i při volbě tohoto tradičního tématu spatřovat potenciál, aby disertantka přinesla nové poznatky, nabízí se doplnit, zejména pokud jde o konfrontaci právní úpravy s aktuální judikaturou. Ovšem zároveň se i zde otevírají nová témata – vezme-li se v úvahu stále větší elektronizace komunikace, resp. obecně vzrůstající aktivita lidí v online/virtuálním prostředí (zejm. sociální sítě apod.), je zřejmé, že se otevírají nové možnosti výzkumu i v rámci dílčího tématu dokazování. Níže bude posouzeno, jak se disertantce podařilo tento potenciál využít.

Hodnocení oponentky: Vymezení tématu disertace lze považovat za tradiční, ovšem s možností přinést nové poznatky. Zpracování disertantkou zvoleného tématu je schopno osvědčit, zda má předpoklady k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu je dána především obsahovým zaměřením disertační práce. Disertantka se zaměřuje na jednu z klíčových oblastí civilního soudního řízení. Bez náležitého zjištění skutkového stavu si nelze představit spravedlivé rozhodnutí (s jistým zjednodušením odhlížejícím od střetu mezi principy formální a materiální pravdy). Úspěšné zvládnutí tématu si ovšem nelze představit bez důsledné práce s judikaturou, která místy kusou (nedostatečnou) právní úpravu dotváří. Náročnost na úspěšné zvládnutí tématu ovšem zvyšují také další faktory. Ač lze předpokládat, že diskuse nad rekonstrukcí civilního procesu potrvá ještě dlouho a zřejmě se bude ubírat i jinými cestami, nemůže přesto autorka pominout Věcný záměr civilního řádu soudního, jako jeden z klíčových počinů na poli aktuální české procesualistiky. Rovněž tak se nemůže obejít bez užití komparační metody, zejména pokud jde o nám blízkou právní úpravu rakouskou a německou. Nelze přehlížet ani inspiraci autorů VZ ČRS právě rakouskou, resp. kleinovskou koncepcí civilního procesu zdůrazňující jeho sociální rozměr. Konečně je třeba uvést, že téma dokazování je tématem, kde musí autorka prokázat na straně jedné poměrně detailní znalosti (zejména pokud jde o jednotlivé důkazní prostředky), avšak na straně druhé musí být schopna komplexního pohledu na tuto problematiku, zejména ve světle zásad, které se k dokazování váží.

Hodnocení oponentky: Náročnost zvládnutí těchto teoretických otázek, jakož i prokázání praktických znalostí z dané specifické oblasti, při čemž lze (omezeně) čerpat ze všech typů literatury, odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu.

3. Systematické a formální členění práce

Celkově je práce rozčleněna do čtyř kapitol, k čemuž je třeba přičíst nečíslovaný úvod a závěr. Pokud jde o systematickou koncepci, volí autorka osvědčený postup od obecného k dílčímu a od staršího k novějšímu. Nejprve se tedy v kapitole první zabývá dokazováním obecně (pojem, předmět, zásady dokazování). V kapitole druhé se zabývá jednotlivými důkazními prostředky. V kapitole třetí pak věnuje pozornost procesním povinnostem a břemenům a v kap. 4 pak průběhu dokazování.

Kromě této celkové systematiky práce je třeba zmínit také dělení jednotlivých kapitol na menší celky. I zde autorka zachovává koncepční postup od obecného k dílčímu, při čemž zvolené dílčí členění jednotlivých kapitol je co do podrobnosti adekvátní a zároveň přehledné.

Formální členění práce do kapitol a dílčích podkapitol plně odpovídá zvolené systematické práci, což platí i o dílčím členění podkapitol na další vnořené úrovně textu.

Hodnocení oponentky: V obecnosti lze konstatovat, že systematika práce odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu, a to ohledně logické stavby, hloubky zpracování tématu i použitých právně-hermeneutických metod. Přesto však lze mít ke koncepci systematiky určité připomínky, které jsou pro lepší přehlednost zmíněny v dalším bodu tohoto posudku.

4. Vyjádření k práci

Kladné hodnocení lze vyslovit především ohledně komplexnosti zpracování tématu, na které autorka zjevně položila značný důraz. Dalším velkým kladem práce je důsledná práce s judikaturou. Dle seznamu použitých zdrojů pracovala autorka s 86 judikáty, což lze ve srovnání s podobnými pracemi, zaměřenými na dílčí téma civilního procesu, považovat jistě za nadstandardní. Rovněž lze kladně hodnotit, že autorka neopomenula ani komparační metodu práce. V práci sice není zařazena zvláštní kapitola věnovaná pouze komparaci se zahraničními úpravami, nicméně autorka se zahraničními zdroji pracuje napříč celou prací. V seznamu použitých zdrojů jsou uvedeny celkem 4 zahraniční zdroje (3 německé a 1 rakouský).

K práci však lze mít také kritické připomínky. V současné době lze považovat za běžný standard, že v rámci úvodních pasáží je zpracován cíl disertační práce, v návaznosti na něj výchozí hypotézy, které má výzkum buď potvrdit či vyvrátit a je (alespoň stručně) rozpracována metodologie práce. Nic z toho ovšem do úvodních pasáží disertantka nezařadila. Cíl práce tak lze jen zpětně dovozovat (poskytnout praktický náhled na fungování dokazování zejména z pohledu účastníka řízení; rozebrat podstatná témata, která jsou diskutována v praxi i teorii; pracovat s judikaturou; analýza přístupu účastníků k dokazování; zkoumání vlivu postupu účastníků řízení a soudu na spravedlnost rozhodnutí ve věci samé a na zjištění objektivní pravdy). Mnohá z těchto témat jsou s to být samostatným nosným cílem disertační práce. Neujasněnost ohledně hlavního cíle práce pak vede k rozmělnění textu a pouze k obecným úvodním konstatováním jako „snažit se poskytnout na jednotlivá témata pohled právního praktika“ či „přispět jakoukoliv myšlenkou k odborné právní diskusi“ apod., která lze tolerovat v diplomových či (hraničně) v rigorózních pracích, ale v disertační práci by již měla být zcela jasná představa o předmětu výzkumu, jeho metodologii, cílech a předpokládaných výstupech. S tím souvisí také skutečnost, že disertační práce má doložit předpoklady k samostatné činnosti v oblasti *výzkumu nebo vývoje* nebo k samostatné *teoretické činnosti* – oproti tomu autorka klade důraz na praktickou stránku zkoumaného tématu, která však může sloužit pouze jako podklad pro *výzkumnou a teoretickou* stránku disertační práce. Nakonec však lze i tyto aspekty v práci, byť poněkud nesourodě, nalézt.

Další kritickou připomínku lze vznést k systematické práci. Obecně je výše konstatováno, že ji lze považovat za odpovídající tomuto druhu prací, zároveň je však třeba upozornit, že

některé aspekty systematiky mohly být zvládnuty lépe. Tak již první – a rozsahově zároveň nejobsáhlejší (56 stran) – kapitola nese označení obecný exkurs. To je ovšem nepatřičné, neboť výrazem exkurs označujeme odbočení od tématu či od hlavní linie výkladu. O to se však v první kapitole v žádném případě nejedná – naopak, celý výklad je zcela legitimním rozbořením úvodních, obecných a teoretických otázek dokazování. O exkursu by bylo možno hovořit např. v případě zařazení výkladu o středověkém inkvizičním procesu apod. Dále je diskusní pořadí kapitoly druhé a třetí, kdy nejprve autorka pojednává o jednotlivých důkazních prostředcích a teprve po té zařazuje obecné a navýsost teoretické téma procesních povinností a věcných břemen. V návaznosti na obsáhlé obecné výklady v první kapitole by nepochybně stálo za úvahu, zda pořadí kapitol druhé a třetí nemělo být zařazeno opačně; ostatně i naopak, výklad o jednotlivých důkazních prostředcích dle názoru oponentky úžeji navazuje na obsah čtvrté kapitoly o průběhu dokazování (kde lze dobře pozorovat rozdíly mezi jednotlivými důkazními prostředky). Konečně je třeba upozornit, že rozsah kapitol je nevyrovnaný. Největší pozornost je věnována obecným otázkám (56 stran, srov. výše), dále důkazním prostředkům (mělo-li se jednat o těžiště práce, pak je mu věnováno pouze 45 stran práce, tj. paradoxně méně, než úvodnímu „exkursu“), povinnostem a břemenům dokazování je věnováno pouze 22 stran a průběhu dokazování pak 24 stran. Je zřejmé, že v těchto diskrepancích se odráží právě neujasněnost hlavního cíle práce, zejména, zda mělo jít o práci zaměřenou spíše teoreticky, nebo spíše prakticky?

Rovněž práce s dostupnou literaturou je na samé dolní hranici akceptovatelnosti pro disertační práce. Autorka v seznamu vykazuje jen 35 použitých zdrojů, navíc opomíjí zejména recentní literaturu. V seznamu zdrojů tak absentuje např. práce J. Jirsy a K. Havlíčka *Dokazování: úvahy o teorii a praxi* (2021); P. Coufalík a kol. *Součinnost třetích osob při dokazování v civilním soudním řízení* (2018); K. Svoboda *Dokazování* (2009), ze zahraničních např. A. Becker, *Elektronische Dokumente als Beweismittel im Zivilprozess* (2004), což je obecně téma velmi aktuální a i tato kniha je dostupná v knihovně PF UK.

Z dílčích připomínek lze upozornit především na to, že disertantka nesprávně užívá výraz pravomoc (okruh záležitostí, které jsou soudy oprávněny a povinny rozhodovat) ve spojení s účastníky řízení (kteří mají procesní práva a povinnosti, ale nikoliv pravomoc) a ve spojení se znalci (na s. 2 „rozšíření pravomoci znalců“; „rozložení pravomoci účastníků řízení a soudu“ dále takto chybně též např. na s. 65, 84).

Z formálních připomínek lze uvést, že text práce by měl být zarovnán do bloku, nikoliv zleva. Rovněž není zvykem v případě citovaných autorů psát tituly (např. na s. 144). Je tomu tak proto, že pak by musela být autorka důsledná a uvádět je u všech v textu zmíněných jmen, což samozřejmě nečiní a nelze to po ní ani požadovat. Konečně není zvykem psát v seznamu judikátů na konci čárky, stejně tak, jako autorka (správně) nepíše čárky v seznamu použité literatury.

Lze tedy uzavřít, že autorka předložila práci, která vykazuje některé závažnější vady (především název první kapitoly, nerovnoměrné rozvržení materie, chybné užití základních procesních pojmů), rovněž závěrečná formální korektura mohla být provedena pečlivěji. I přes tyto kritické výhrady však lze konstatovat, že práce je zdařilá pokud jde o hloubku, komplexnost zpracování zvoleného tématu a zejména pokud jde o práci s judikaturou v intencích zkoumané problematiky, a takto ještě splňuje kritéria pro její obhajobu.

Na základě uvedeného práci k obhajobě d o p o r u č u j i.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce (srov. již výše) autorka splnila, nakolik
--------------------	---

	<p>bylo možno ho z textu úvodních pasáží rekonstruovat. Výhrady podrobně již výše. Pro veškeré (právní) závěry lze nalézt oporu v textu práce. K absenci výzkumných hypotéz rovněž již výše.</p>
<p>Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství</p>	<p>Autorka při zpracování tématu postupovala samostatně. Automatická kontrola shod provedená systémem Theses.cz generuje dokument čítající 9840 stran, představující 218 dokumentů obsahujících shody, čímž je generována celková podobnost (<i>overall similarity</i>) 29 %. Míra shody však v žádném dokumentu nepřesahuje 3 %. Nakolik je v lidských silách takto obsáhlý dokument v rámci časové dotace pro oponování práce prostudovat, lze konstatovat, že nalezené shody se týkají povětšinou názvů právních předpisů či citací zákonných textů nebo citací judikatury, které logicky musí být shodné. Automatická kontrola shod provedená systémem Turnitin indikuje 55 zdrojů obsahujících shody, čímž generuje celkovou podobnost (<i>overall similarity</i>) 21 %. Z toho je však třeba věnovat pozornost pouze zdroji č. 1, kde je indikována shoda 5 % (od zdroje č. 2 se vykazuje shoda 3 % méně). Pokud jde o zdroj č. 1, je třeba konstatovat, ani toto číslo samo o sobě ničeho nevyovídá, neboť jde o souhrn všech shod z jednoho zdroje (dspace.cuni.cz – digitální repozitář UK), v němž jsou ovšem agregovány jednotlivé dílčí zdroje z tohoto úložiště. Po prostudování indikovaných shod lze navíc konstatovat, že se týkají především ustálených citací profilujících teoretické literatury, ustálených právních obrátů, citací zákonných ustanovení a judikatury, které musí být logicky shodné. Na základě všech těchto kontrol tedy nelze učinit závěr, že by diplomantka nepostupovala při tvorbě práce <i>lege artis</i>.</p>
<p>Logická stavba práce</p>	<p>Logická stavba práce je akceptovatelná, podrobnosti již výše.</p>
<p>Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací</p>	<p>Autorka pracuje se zdroji řádně a na citovanou literaturu průběžně odkazuje. Seznam zdrojů je přehledný. Vyplyvá z něj, že autorka pracovala 35 zdroji (z toho 4 zahraniční), a rovněž tak s judikaturou (86 judikátů). To je ještě akceptovatelné pro práci tohoto druhu, podrobně srov. již výše. Skrovná práce s literaturou je vyvážena prací s judikaturou. Úroveň práce se zdroji je na akceptovatelné úrovni.</p>
<p>Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)</p>	<p>Autorka téma zvolené v názvu disertační práce zpracovala co do podrobnosti způsobem</p>

	odpovídajícím požadavkům na práce tohoto druhu. Lze tedy uzavřít, že autorka zvolené téma zpracovala a vyčerpala dostatečně.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je po formální stránce přehledná. Velikost písma i jeho rozpal je standardní, počet úhozů zřejmě převyšuje průměrnou normostranu. Součástí práce nejsou grafy ani tabulky, což je vzhledem k tématu pochopitelné. Součástí práce je jedna příloha (konkrétní anonymizovaný judikát), která vhodně dokresluje text práce. Lze uzavřít, že úprava odpovídá požadavkům kladeným na práce tohoto druhu, drobné výtky již výše.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň práce je na standardní úrovni, odpovídající požadavkům kladeným na práce tohoto druhu, drobné lapsy již výše.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

- Již výše v textu a dále:

Zejména na s. 61 autorka zmiňuje problematiku důkazních prostředků v elektronické podobě, což je nepochybně téma velmi aktuální, kterému mohla autorka věnovat více pozornosti. V rámci obhajoby by autorka mohla vést úvahu nad listinami v elektronické podobě. Jak by např. posoudila soubor formátu pdf obsahující závěť, který je však pouhou kopií originálního souboru pdf? Konkrétně např. v situaci, kdy originální soubor pdf byl uložen v mobilním telefonu zůstavitele, který však byl zničen a dochovala se pouze záloha (tj. kopie) tohoto souboru na cloudovém datovém úložišti. Může takový soubor obstát jako důkazní prostředek při zjišťování obsahu závěti zůstavitele? Pro ulehčení přípravy k obhajobě lze dodat, že otázka je inspirována australskou právní úpravou a judikaturou.

Doporučení/nedoporučení k obhajobě	práce	Práce prokazuje, že disertantka je schopna a připravena k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti. Z tohoto důvodu práci d o p o r u č u j i k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.
---	--------------	--

V Praze dne 12. 2. 2024

doc. JUDr. Dita Frintová, Ph.D.
oponentka disertační práce